

Mythologia, Francfort, 1581 - III, 17 : De Luna

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[30\] : De Luna](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre III

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - III, 17 : De Luna](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 18 : De la Lune](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 17 : De Lune](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Francfort, 1581 - III, 17 : De Luna, 1581

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 05/12/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/5932>

Présentation du document

Publication Francfort, André Wechel, 1581

Exemplaire Regensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Format in-8

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 253-263

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Lune](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Proserpina sub terra detinetur à Plutone. At quos flores? Narcissum præcipue, quod nomen torporem & legnitiem significat. Non enim statim erumpit semen ubi nutrimentum collegit, ac florum materiam, sed in se continet: donec anni tempore illud paulatim euocatur & in thyrsos diffunditur. Rapta esse dicitur in Sicilia, quod ea insula cæterarum omnium tritici feracissima sit, quæ etiam horreum fuisse dicitur Romanorum. Hæc ab Arethusa, quæ virtus est seminis, ut nomen ipsum significat, Ceteri indicatur, quia apto tempore ab ipsa insita virtute expellitur. Hæc latet sex menses apud maritum, dum sol in signis Australibus à semente fuerit, donec ad maturitatem fruges perducens ad Borealia paulatim redierit: tunc enim non amplius semen est sub terra per sex menses, sed in horreis agricolarum, & apud superos in locis editionibus. Dicta est ut quidam putarunt à Latinis à serpendo, quia semen per terram serpat. quam alii ita dictam existimarunt, quia Luna sit, & modò ad dexteram, modò ad sinistram declinet. Hæc filia est Iouis & Cereris, caloris scilicet ac terræ. quam tamen Lunam esse sensit Orpheus in hymnis, ut in his apparet:

αὐτὴ σὺν ἡ, κερόιας α, μόνῃ θυροῖσι πύλινά,
 εἰς αὐτὴν, λυμνία αὐτὴ χαίρουσα πύλιναι,
 ἱερὸν ἱερὰν αὐτὴν δῖματ' ἑλκεσὶν χροοκάρπια.
*Splendida, sola Viri optabilis, Viri aq, Vernam
 Ostentans faciem, cornutaq, frugibus almi,
 Qua sacrum corpus monstrat videntibus agris.*

Qui igitur Lunam & Hecaten, & Proserpinam esse putarunt unam, illi sex menses apud inferos esse alternè dixerunt, quia tantundem sub terra, quantum supra terram Luna in toto anno commoretur. Phyfici præterea ac Mythologi antiqui superius hemisphaerium, quod nos incolimus, Veneris appellatione coluerunt, inferius Proserpinam nominarunt: qua ratione Proserpinam à Plutone sub terram deportatam in fabulis tradiderunt. atque de Proserpina satis, nunc de Luna dicamus.

De Luna.

CAP. XVII.

AT verò Lunam diuersam esse ab Hecate existimatam, diuersorum parentum ratio patefacit: cum Lunam alicui Hyperionis filiam esse crediderint, alii Pallantis cuiusdam,

inter quos fuit Homerus, qui ita scripsit in hymno in Mercurium:

τάχα δ' ἔρθρες ἰγίγνετο δῆμοισιν ἔε.
 ἢ δ' ἴεν σκοπιῇ πρὸς ἰρήσαστο δ' ἰα καλὴν,
 πᾶσι μὲν οὐ γὰρ μαρμαρὸς εἰς ἀνέκτορος.
Hinc Aurora tulit mortalibus orta labores.
Divina ad speculum venit praesentia Luna,
Qua Megamedeo fuerat Pallante creata.

At Hesiodus in Theogonia Lunam filiam fuisse Hyperionis & Thiae putavit, cum ita scribat:

Θῆα δ' Ἡ' ἱλιόν τε μίχαι, λαμπρὰν τε τελευτών,
 Ἡ' ὡς δ' ἢ πάντας ἐνὶ στήθεσσι φέρει
 ἀθανάτοισι τε θεοῖσι τοῖς ἄρ' ἔστιν ἰσχυρὴ ἔχεισι,
 γένεσθ' ὑπὸ μητρὶς τ' ἐπρίονος ἐν φιλότῃ.
Thia parit Solem magnam, Lunamque nitentem,
Qua superis exorta, viri qua lumina pandit:
Auroram, rebus reddit qua exorta colores.
Hae parit amplexu consumpta Hyperionis almi.

Alii Solis filiam, at non sororem, fuisse crediderunt, ut testatur in his Euripides in Phoenissis:

αἰ λαμπροῦ ὄντι θυγατὴρ
 Ἀ' ἱλίου τελευταία χρυσοῦ κυκλόν
 φέρων, ὥς ὅτ' ἐμὴ κέντρα
 καὶ σώφρονα πῶλοισι ματαφύρων, ἰδύνει!
O clarissimi filia
Solis Luna aures circuli
Lumen: quam certos stimulos
Et prouidos pullis addens regit!

Cum verò Luna lucem à sole accipiat, eam & Phœben nominarunt, ut Solem Phœbum, & in curru vehi finxerunt; ut scripsit Virgilius libro decimo:

Iamq. dies caelo concesserat, almaeque curru
Nocturno Phœbe medium pulsabat Olympum.

Quae cum in Delo insula nata fuisset, Delia vocata fuit. atque ut Sol quadrigis, ita Luna bigis vehi solita fuit, sicuti testatur in libro quinto rerum astronomicarum Marcus Manilius in his:

Quadringis & Phœbus equis, & Delia bigis.

Quem currum tamen alii à mulo trahi finxerunt, alii ab equis dila-

discoloribus, albo & nigro, alii à iuencis : at Ovidius fuisse albos Lunæ equos inquit in lib. i. de Remedio amoris in his :

Ut solet, in nines Luna vehebatur equis.

At hymnographus Homerus ille, qui hymnum in Lunam scripsit, non solum in curru vehi solitam Lunam scribit: sed etiam poetica quadam suauitate vestes splendidas induere, & exuere solitam inquit, cum vellet: quippe cum nunc lucida, nunc obscura sit pro vestium splendore. quam etiam in Oceano lauari inquit priusquam vestes sumeret, ut est in his :

οὐτ' ἀν' ἀπ' ὁ κισσὸς λοισσάμην χρῶσ' καλόν,

ἡμαρτα ἱστάμην θαλαυγία δ' ἰα σιλῶν,

ζυφάμην πῶλ' ἐριώχισται αἰγλήντα.

Rursus Atlanteis in lymphis membra lauata,

Vestibus induta & nitidis, Dea lunamiscantes

Curru iunxit equos celeres, quibus ardua colla.

Quidam tradiderunt Lunam fuisse uxorem Aeris, è quo Rotem filium conceperit ac genuerit, ut ait Alcman Melicus in eocarmine :

Ἀἴρος τε ἰπρότεσ' αὖξ' ἂν μήνης τε καὶ Ἀἴρος υἱός.

Aeris & Luna soboles Ros gramina nutrit.

Fuerunt qui crediderint quoddam fuisse tempus, quo nōdum nata esset Luna, quæ iunior esse sole credebatur, cum vel Arcades ante illam nati fuisse putati sint illi, qui non procul ab Apidanio incoluerunt, ut testatur Apollonius libro quarto Argonauticorum :

ἂν δ' ἐπὶ πῶ λανθῶν ἱερὸν γένος ἦν ἀκῦσαι

πινθεμῖναι· οἷσι δ' ἴσαν Ἀρκάδες Ἀπιδανῆς,

Ἀρκάδ' ἐπ' οἱ καὶ πρὸ δ' ἰ σιλῶν αἶας υἱόντα

ζῶντα φάσιν υἱόντα ἰσὺρσιν.

Nulli erat auditum Danaum genus. Apidanenses

Arcades at soli fuerant olim : Arcades illi,

Qui Lunam superare ferunt se tempore & annis,

Cum glandes ederent dispersi in montibus altis.

Nam Theodorus paulo ante bellum quod ab Hercule aduersus Gigantes gestum est, Lunam apparuisse scribit libro vigesimo nono. Aristo Chius & Dionysius Chalcidensis in primo suæ ædificationis idem confirmarunt. At Mnaseas ait Proselenum Oechomeni filium Arcadibus imperasse: quod etiam affirmavit Duris Samius in libro quintodecimo rerum

Macedonicarum, qui inquit Arcadiam ab sese, ac fluuium Orchomenum à patre nominauisse. vnde & Mnaseas Arcades ante Lunam genitos fuisse dixit, vt scripsit Apollonii enarrator, qui etiam Arcades ipsos vocatos fuisse Profelenos (quasi antelunares dixerim) ab Aristotele scripsit. Aiunt præterea Lunam ipsam esse cornutam, qualis Bacchus ab antiquis fingebatur, vt est in hymno Orphici :

κλυθε δὴ παρ' Ἀλφειοῦ, παρ' ὅρῳ, δ' ἄρ' ἐπὶ Πηλῶν,
ταυρόκιρκος Μῆνη, νυκτὶ δ' ὀρέα, ἡεροφροῖτι.

*Ands Luna Dea, & clarissima luminis autor,
Cornuta, & noctu incedens, qua currus & altè.*

Quam eandem marem esse & foeminam putauit idem, vt est in eodem hymno :

αὐτὰ μὲν, καὶ Λητομῆνη, θῆλυς τε καὶ ἄρρελυ.

Aucta, & deficiens, eadem quoq, foemina masq.

Huic sagittas tribuerūt poëtae, quam Cynthiam à monte Deli celeberrimo & altissimo appellarunt, quo in loco Diana & Apollo nati creduntur : atque Diana eadem est Luna, vt suo loco explicabitur. Sic igitur sagittas illi tribuit Horatius in tertio Carminum :

Tu curua recines lyra

Latonam, & celeris spicula Cynthia

Summo carmine.

Credita est Luna præesse beneficiis, quare inuocatur apud Theocritum in Pharmaceutria cū Hecate, quas diuersas fuisse existimatas constat, cū vtraque inuocetur. Hanc crediderūt antiqui è cælo magicis artibus deduci. Quippe cū antiquæ veneticæ mulieres putarentur solem lunamque abolere, & ad Democratis vsque tempora vulgo Solis Lunęq; defectus abolutiones appellauerint : quod facile colligi potest ex his carminibus Sophianis, quæ sunt in Meleagro :

μάγοις ἰπποδῶντι πῦρ σὺ θεοῦ καὶ κόρη
(πάντ' ἱεὺς λέγουσιν ὥς) ἡδαιρεῖ. καὶ γὰρ ἄν
ἴδῃς ἐπὶ Πηλῶν αὐτὸς κατὰ ἴσασιν.

*Quæuis puella Thessalorum carmine, &c
Ferunt, abolet, sed illa vana fama, quod
Labatur alto Luna puro ex athere.*

Ex velut illud carmen octauæ Æglogæ Virg. declarat :

Carmina vel cælo possunt deducere Lunam.

Atque

Atque Thessalæ mulieres præcipuè illam artem callere, & in ea excellere putabantur, ut innuit Aristophanes in Nebulis his versibus:

γυναικες φαρμακιδ' εἰ πεισάμενος οὐκ ἔπαλιν,

καὶ δὲ λαίμῃ νύκτωρ τὸ πάλιν αἶψα.

Veneficam si summinam ipse Thessalam

Coemero, captabo Lunam noctibus.

Inde verò natam fuisse hanc opinionem scripserunt antiqui, quòd specula quædam rotunda ita parabantur, ut in his Luna omnino appareret è cælo deducta. Atque Pythagoræ ludicrum fuit quoddam Luna plena existente, ut quis in speculo quoddam sanguine quæcunque collibuisse, scriberet: atque alteri prædicens à tergo illi assisteret, ea quæ scripsisset Lunæ ostentant: atque ille deinde intenta acie oculorum in Lunam, universa quæ forent in speculo scripta perlegeret, tanquam in Luna scripta fuissent. Inde existimo artificium Cornelij Agrippæ originem cepisse, qui in occulta philosophia videtur rationem quandam attingere, ut qui maximè a nobis distant, possint quæ volumus in Luna descripta perlegere.

Id eo tempore contigisse mihi narratum est, quo Franciscus præstantissimus Gallorum Rex bellum gerebat pro Mediolanensi principatu adversus Carolum V. Romanorum Imperatorem ubi rediit Mediolanum. nam Roma in Insubriam, inde Venetias parvulus accessi cum patre, quo accidit ut plerique me Venetum esse crediderint. Nam non semel quæ per diem agerentur Mediolani, per noctem significata fuisse dicuntur Parisiis. Existimabantur igitur veneficiorum scientia præstare Thessalæ mulieres, quòd essent rerum Astronomicarum peritæ: atque inter cæteras Aglaonice Thessalorum Regis filia hac scientia præstitisse dicitur, quæ quoties immineret Lunæ defectus, se velle Lunam è cælo detrahare profitebatur. At enim quia multitudinem imperitorum deciperet, cum Deus nullam fraudem impune committi denique patiatur, in gravissimas calamitates incidit, quare id postea usurpatum fuit apud posteros, ut, cum quis ageret infelicer, Lunam detrahare diceretur. Primus omnium mortalium ausus est Anaxagoras Lunæ defectum hominibus patefacere, ut scripsit Lærtius Diogenes in eius vita: primusque illius viam aperuit, cum antea Solis quidem defectum nemo admiraretur, cum scirent

omnes id interposito Lunæ corpore ita contingere: ac Lunæ defectum aliquam grauissimam calamitatem minari arbitrantur. Nam cuius causa esset ignota, id diuinitus fieri semper putatum fuit ab antiquis: & de his rebus non tutum fuit Philosophis verba facere: cum potius ad contemnendas vanas religiones, quam ad illustrandam veritatem dicere crederentur, ut ait Plutarchus in Nicia. Anaxagoras verò spreto fallacū religionum minis primus declarauit, quod terra inter duos præstantiores planetas interposita, umbram tanquam pyramidem facit, cuius basis sit in planitie, dorsoque ipsius terræ, conus verò vel ita extendatur ut Lunæ regionem pertranseat. Non defuerunt tamen qui à Typhone, qui ab Endymione, & qui ab Atlante Lunæ circuitum & mutationes prius obseruatas fuisse putarint, inter quos fuit Anaxagoras. Vbi fuerint oppositi isti planetæ, ita, ut alterius centrum centro alterius ac centro terræ per rectam lineam opponatur, tunc Luna incidens in umbram tota occultatur, ac deficit repente illius lumen, cum nequeat tanquam speculum lumen ab eo accipere. At cum centra vtriusque planetæ non opponuntur, tanto minus obscuratur, quanto magis centrum eius à linea recta distiterit alterius. Quantus esset antiquorum timor, quantaque trepidatio cum Luna deficeret, declarauit Plutarchus ita in Paulo Æmylio: αἰφνίδιον ἡ σελήνη πλήρης ἔσται καὶ μετέωρος ἰμελαίνετα· καὶ τὸ φῶς αὐτῆς ἀπολείποντος αὐτῇ, χροαὶ ἀμείψασα παντοδαπάς, ἡφανίσθη. τὴν δὲ ῥωμαίων (ὥς περὶ ἐς ἡγεμισμένον) χαλκῷ τε πατάροις ἀποκαλυνόντων τὸ φῶς αὐτῆς, καὶ πυρὰ πολλὰ δαλοῖς καὶ δασύναν χέντων πρὸς τὸν ὕραν, ὅδιν ὁμοίαν ἔπαυτο· οἱ μακεδόνες, ἀλλὰ φρίκη καὶ θάμβος τὸ σπαστόπιδον κατέχθη. Repente verò Luna cum plena esset & sublimis, facta est obscura: lumineque deficiente multiplicibus mutatis coloribus emansit. Romani (sicut est apud eos consuetudo) aris tinnitu lumen reuocantibus, ignesque multos, & faces, & iadas in cælum protendentibus nihil simile fecerunt Macedones: sed timor & trepidatio multa vniuersum habuit exercitum. Atque Nicias dux Atheniensium ab hostibus circumuentus tanta trepidatione repletus est Luna deficiente, ut iussis suis à prælio abstinere cum quadraginta millibus hominum fuerit trucidatus, ut ait Plutarchus in libello de superstitione. Existimabant enim antiqui aristinnitu & luminibus altè subla-

his Lunæ lumen in defectibus adiunari: quare & Ovidius in libro 4. mutationum æta Lunæ auxilia dicit, quæ pulsarentur:

Cum frustra resonant æta auxiliaria Luna.

Alij tubarum strepitu, musicorumque instrumentorum Lunæ lumen reuocare conabantur, quod ita scribit Cornelius Tacitus in libro primo: Igitur ætis sono, tubarumque & cornuum concentu strepere: prout splendidior obscuriorve, lætitiæ ac mœrere: & postquam ortus nubes offecere visui, creditumque conditam tenebris, ut sunt mobiles ad superstitionem perculsa semel mentes, sibi æternum laborem portendi, sua facinora auersari Deos lamentabantur. Arbitrabantur enim antiqui non solum in defectu Lunæ, sed etiam in morte pereuntium vilem esse ætis tinnitum, quoniam purus esset, & cui nullum piaculum posset accedere, qua de causa in omnibus lustrationibus & expiationibus illo utebantur, quod scriptum fuit ab Apollodoro Cyrenaico in libro de Diis. Eximias esse vires Lunæ supra omnes planetas, ferè vno Sole excepto, facile sentimus, quamvis magnitudine corporis sit illis inferior: Luna enim, ut ostendunt Mathematici, vix maior est dimidia parte terræ: cum alia sidera conspicua maiora vniuersa terra esse dicantur. Neque solum illius forma mutatur tum crescendo, tum ad initia recurrendo: sed etiam regio, cum modò ad Aquilonem, modò ad Austrum declinet à circulo animalium: atque in illa modò est quædam brumæ, modò solstitij similitudo. Multa denique ab illa manant & fluunt quibus animantes alantur, & augeantur, pubescant, & maturitatem assequantur, quæ oriuntur è terra. Idcirco Chaldei dicere solebant Lunam ortus nascentium moderari, cum sidera notent & animaduertant ea quæ Lunæ fuerint adiuncta. Sed carmina quædam hæc ascribenda putant: quibus vniuersa propè Lunæ natura in omnibus mutationibus explicatur:

ἔμει τό λοιπόν χρώμας διὰ σελήνης
 ἔχει λεῖψος τὴν σιληταίαν φύσιν,
 φύσιν ἀπάντων τῶν χρωμάτων κλερμενῶν.
 ὕψος μὲν ἐστὶ δίχα τῆς πρώτης μέγας,
 τὴν βερρικλὴν αὐτῆς καμμεμένην.
 θερμὴ δὲ πασι λανθεῖ ἀνὰ τὴν δρόμον,
 ἡμαρτικὴ γὰρ καὶ σφρηγῆται τότε.

ἔπειτα λατὴν εἰς διχάδε δ' ὀπίσσει,
 ἔπειτα παρ' ἡν' πρὸς περαμὲν γὰρ τρέχει.
 ἔπειτα γὰρ αἶ, καὶ δεκά τ' ὀπίσσει,
 ψυχρὰ, δ' ὁ δ' ἡν' εὐκρυβῆσαι τὸ γνέφει,
 καὶ εἰς αὐτὴν πάλιν ἔρχεται νύξ,
 πρὸς ὧπτε καὶ χύκεται καὶ πλερύνει.
 ταυτὶ μὲν ἔστι· εἰ δέ τις πλείω γράφει,
 κόμπος πλείους καὶ κατὰ συνουσίαν.

*In posterum me & sui magistro discito
 Natura Luna qua sit apte: hac omnium
 Vim continet succorum, & hac potentiam.
 Est & da primum, donec illa creuerit,
 Infantibus prorsusq; sit similima.
 Tepens at inde plena cursum perficit,
 Vigera tum videtur, esse & florida.
 Decrescere & caput deinde, mox die
 Vigesima remissum acta sit vigor,
 Aretque sensum, longa nec sit hinc mora,
 Senescit illa, mox videtur emori
 Deformis, algens, atque operta nubibus.
 Rursusq; sit noua hac prius qua nulla erat,
 Pulchro decoro prodit, & repletur hinc.
 Hac sic habent. Si plura quis dicat tibi,
 Nugas loquacis credito, atque fabulas.*

Has autem mutationes sortita est Luna pro situ quem tenet Solem respiciens: nam cum semper Lunæ dimidium illustretur, accidit in coniunctionibus eam Lunæ partem illustrari, quæ superior est, nec nobis conspicua: quæ semper propè eum Sole supra terram confurgit. Illud autem longè aliter se habet in plenilunio, cum sola pars nobis conspicua illustretur, Soliq; opponatur, quippe cum media sit nox ubi ad cæli medium peruenerit. Hæc autem tanto magis vel minus contingunt, quanto magis Luna vel minus recesserit à Sole. Cum verò corpus Lunæ non sit ex aliqua materia densa ut terra est, aut ex ea composita, mirum videtur cur Xenophanes adductus sit, ut in Luna habitari dixerit, eamque locum esse multarum urbium. Ego sanè illam causam fuisse censeo, cur is eam sententiam introduxerit: quia sicut in frequentissimis ciuitatibus multi sunt rerum nouarum cupidi, ita in philosophia contingit: non nulli

nulli enim ne nihil scisse videantur, aliqua noua monstra in philosophiam introducunt, vt alicuius rei inuentores fuisse apparent. Sic etiam Nicetas Syracusius cœlum, solem, lunam, stellas, sup̄era denique omnia stare dixit, neque quicquam præter terram in mundo moueri: quæ circa axem suum versa omnia illa contingere dicebat, quæ si cœlum stante terra mouerentur, contingerent, vt testatur etiam Cicero in secundo questionũ Academicarum, & Ptolemæus in primo Almagesti. Multæ fuerunt fabulæ de Luna fictæ, quòd dormientem Endymionem in Latino Cariæ monte adamasit, & cum eo concubuerit, vt in his significauit Catullus:

*Et Triniam fursum sub Latmia saxa relegant,
Dulcis amor gyro denotet acrio.*

Sic Ovidius in ea epistola quam scribit ad Heronem Leander:

Luna mihi lumen tremulum praebebat cunctis,

Et ceteris in postea officiosa Via.

Hanc ego suspiciens, Fancem ó candida, dixi,

Et subeant animo Larmia saxatno.

Non sunt Endymion te pectorū esse seueri.

Et quod Panos amore in arietem versi capta fuit, ut significa-
uit Virgilius lib. 3. Georgicorum:

Munere sic nunc lana (si credere dignum est)

Pan Deus Arcadia captam te Luna fefellit,

In nemora alta Vocari: nec tu aspernata Vocantem.

Memoriae prodidit Rhianus Cretenſis in libr. 13. Heracleæ Lu-
nam cum Endymione dormiſſe in montibus apud Trachi-
nem. Atque Nicander in rebus Ætolis montes illos vocatos
fuſſe Aſelenos ait, quia Lunæ lumine per id tempus carere
ceſſauerint, quo Luna dormiret cum Endymione. Scriptum
reliquit Pausanias in Eliacis Endymionem filias quinquagin-
ta ex ipſa Luna ſuſcepſiſſe. Ac præter cæteros mares Ætolium,
qui caſo per imprudentiam Charone Cleodoti filio in Hy-
antium profugit, quæ poſtea ab ipſo vocata fuit Ætolia, ut te-
ſtatur Antigonus Caryſtius in Dictionibus. Lunæ & Dionyſo
mox erat ſues immolari apud Ægyptios, ut ait Herodotus in
Euterpe: τῶν μὲν τῶν αἰετῶν θύειν ὅς τε ἡ ἀρκυρία λίγυ-
στος τὰς ἐν τῇ αἰετῶν θύειν, τῇ αὐτῇ χρῶν, τῇ αὐτῇ
παρὰ τῶν αἰετῶν θύειν, παρὰ τῇ αὐτῇ. Cateri qui-
dem Dios ſuos immolare uſas eſſe putant. Ægyptij: at Soli,

Luna & Dionysus eodem tempore, in ipso plenilunio scilicet sues mactantes, carnes conculeant pedibus. quo in loco ritus multiplex factorum, in quibus sues immolabantur apud Ægyptios, ostendit Herodotus. Erat tamen consuetudo apud alias nationes ut nulli Deorum, nisi Ceteri, sues immolaretur; cum Lunæ, cum haberet cornua, taurus mactaretur, ut ait Lactantius in libro de Falsa religione.

¶ Ac de his quæ fabulosè de Luna dicta fuerunt, satis dictum est: nunc ex illis sententiam sapientum explanemus. Hæc filia fuisse Hyperionis, quoniam super nos assiduo & celerissimo motu conuoluantur superna corpora, dicta fuit. Alij non ab etymologia nominis, sed ab Hyperione viro rem deductam arbitrati sunt, quia primus Hyperioni astrorum motus obseruauerit: qui etiam pater astrorum vocatus fuit, & Lunæ Solis-que præcipuè, quod ita Homerus videtur significasse in primo Odyss.

αὐτὴν γὰρ σφειτέρησι ἀτρυπαλίῃσι δλυντο
 ἡπίοι, οἱ κατὰ βῆκε ὑπερίνοιο Ἡλίου. Ἡ. Διογ.
*Stultitia persere sua, quod cadere adorti,
 Quod Solis mactare bonos Hyperionis ausi.*

Cum lumen à Sole accipiat, Solis filia dicta est. At eadem soror, quod ex Hyperione cum Sole nata creditur, vel quod eodem tempore nata sit & ab eodem parente creatore rerum omnium Deo, vel quod illi Sol tanquam sorori lumen impertiat, vel quod fraterne tempora inter se diuiserint, cum Luna nocti, Sol diei moderetur. nam cum Sol per se sit lucidus, Luna nullum habet proprium lumen, sed tanquam speculum corpus diaphanes existens receptum à sole lumen ad terram transmittit. Dicta est in curru vehi, propter celeritatem, quam sine vehiculo vulgus intelligere non poterat, quod etiam attinet non mediocriter ad orationem poeticè exornadam. Quod vestes indueret variorum colorum, id excogitatum fuit ad explicandas multiplices mutationes: quodq; in Oceano lauaretur, dictum est ad opinionem vulgi, cum tantundem vndique distet à terra & ab aquis. Illud sanè ridiculum est fuisse aliquod tempus, cum Luna non esset, neq; tamē vllum vel architectum, vel feramenta pferri, vnde Luna fabricari cœperit. Ad exprimendā Lunæ naturam, siue ingenium multorum mortalium, qui mutantur in horas, fabulati sunt antiqui lunam orauisse matrem,

ut sibi aptam tunicam contexeret, quæ respondit nulla ratione istud fieri posse, cum nunc plena sit, nunc in cornua curvata, nunc utrinque gibba; quare modo crescenti tunica disrumperetur, modo decideret è gracili corpore. Fuit eadem Lucina dicta, quia Luna per incrementum humorum semiplena faciliorem reddit nixum, atque partum euocat in lucem. quam obrem scitè ait Timotheus:

Διὰ κούνην πέλει ἄσπερ

διὰ τ' ὠκυμένης σπλάνας.

Per & caruleum polum astrorum,

Per & citipara Luna.

Huic filiam natam esse memorant antiqui Ersam nomine, quam è Ioue conceperit. sic enim ros dicitur à Græcis, qui pro Lunæ potentia variatur. unde non insuauiter scripsit Alcman:

οἷα αὖτε θυγάτηρ ἔρση τρεῖφι ἦν σπλάνας.

Ros Iouis & Luna seu soboles gratissima nutrit.

Hæc eadem mas & foemina putata est, quia humorem & nutrimentum præbeat animantibus, & quia maris vice nocturnum præbeat calorem, quo plurima ad putredinem & ad generationem adiuuantur, ut ait Ptolemæus in magna compositione. quare illi sacrificabatur à maribus veste muliebri: à mulieribus virili indutis, ut scripsit Philochorus. Deinde sagittas Lunæ tribuerunt antiqui vel propter radios, quos ad corruptionem demittit, vel propter dolores patientium: cum illi non valde sint dissimiles doloribus vulnerum, acerbiter eorum experientes. Hanc idcirco parturientes ad leuandos dolores inuocabant, ut infantes facilius in lucem ederentur, Lucinam nominantes: atque cum vna esset, varia nomina pro variis facultatibus sortiebatur. Credita est plurimum conferre beneficiis, quoniam multæ sunt admirabiles planetarum vires certo quodam ordine collocatorum. Nam alia vis est oppositorum, alia coniunctorum, alia in regionibus aliis existentium planetarum, cum per tertiam vel quartam vel sextam partem circuli distiterint. Neque hoc mirum videbitur si quis cognouerit Mercurium Trismegistum in statuas certo ordine collocatas certis magnitudinum rationibus seruatis demones solitum accire, ita ut illæ mox loquerentur. At quoniam eadem est etiam Diana vocata, nunc de Diana verba faciamus.